

V A Š E K , T O M Á Š A J Á
Peter Belanský

Nová knížka. Doufám, že skončí dobře. Napřed o ní budu chvíli přemýšlet.

11.2.2022 v Praze

VAŠEK, TOMÁŠ A JÁ

Peter Belanský

Věnuji Frantovi Baďurovi a kněžím, kteří vědí, že
láska je jedna pro všechny.

Peter Belanský

Myslím na tebe, kudy chodím i kudy ležím. Jím a jídlo nemá chuť. Měl bych spát a jsem vzhůru skoro do rána. Nechci padnout, ale jestli s tebou brzy nepromluví, určitě padnu. Padnu a nikdy se nedovíš, že jsem po tobě toužil. Myslím na tebe a nevím, jestli je to láska, nebo šílenství. Ondra si těch pár řádků znova přečetl a pak zmáčkl dylít. Najednou nevěděl, jak svůj další příběh začít. Ještě včera měl jasno a nepochyboval, že i další titul dobře prodá. I když co je vlastně dobře, v našich podmínkách a v krizi, do které nás vtáhl covid? Jasně, já nejsem žádný Hrabal, ani Hemingway. Můžu být rád, že ty knížky někdo přijme a vydá. Za podmínek, daných vydavatelem, ne mnou. Nemám trpělivost smlouvat. Ani si nemyslím, že bych měl. Zas takové literární skvosty netesám.

Myslím na tebe, kudy chodím i kudy ležím a polykám slova, která bys měl slyšet. Která musíš slyšet. Hergot, je to stejné, uvědomil si Ondra a následoval další dylít. Vypnul notebook a šel si uvařit kávu. Omyl si krásnou velkou broskev a zakousl se do šťavnaté dužiny. Dobrá, ale tak dobrá, jak byly ty doma na Moravě, určitě není. Utrhli ji nezralou, aby vydržela. Ochutnám ještě někdy krásnou, voňavou broskev s jemným kožíškem, právě utrženou ze stromu? Když už vlastně na Moravě nikoho nemám? Kávovar dosyčel a pípl. Ondra si nalil kávu do hrnku a nechal místo pro dávku plnotučného mléka. Napil se a vdechl známou, milovanou vůni dobré, silné kávy. Jinou nepil. Když si nebyl jist, jestli někde mimo domov dostane tu nejlepší, raději ji odmítl a volil čaj.

Ta knížka... Nosil ji v hlavě dlouho. Chtěl nějak završit řadu titulů, které sice nepropadly, ale nestaly se ani významnými úspěchy.

Ostatně když je autor gay a ve všech knihách čerpá nejvíc z vlastního života a zkušeností, okruh čtenářů to jasně zúží. Česko sice ušlo kus cesty, co se týká tolerance k jinakostem, ale rozhodně to neznamená, že by tvorba s gay a lesbickou tematikou šla na dračku. Pandemie koronaviru za sebou nechala spoušť a celý svět je chudší. Všeho je méně a všechno je dražší. Spousta lidí musí najednou přemýšlet a volit, co si koupí a co ne. Jsou věci, bez kterých se neobejde nikdo. Ale když je zle, kultura a umění jsou první na ráně. Lidé omezí návštěvy divadel, výstav, koncertů, přestanou si kupovat cédéčka s muzikou a knihy. Nota bene v situaci, kdy je skoro nekupovali ani předtím. Ondřej tušil, že to jeho nový příběh nebude mít vůbec lehké. Jasně, musí to být bomba, aby knihu vůbec někdo vydal. Už s posledním titulem byly problémy, náklad byl nakonec poloviční a vydání se zdrželo o půl roku.

„Jo, pane, bude to asi ještě horší. Představte si, že není papír, chápete? A když je, je třikrát dražší, než před kovidem. K tomu vyšší platy pro všechny, co se kolem knížek motají, dražší energie, voda, prostě všechno. Musíme našlapovat opatrně. Možná to dopadne tak, že se udrží jen ti nejsilnější a basta. Vy už jakési jméno máte, ale i vaši čtenáři budou muset začít šetřit. Dnes je skoro nemožné solidně odhadnout, co nám vydělá a co určitě ne. Nedostat zpátky ani výrobní náklady, to by byl konec. Pustit lidi, co pro mě makají roky? Franto, Emile, Dášo, je mi líto. Pár největších žraloků pak zaměstná ty nejlepší a zbytek půjde z oboru. A to jsou lidi, co to panečku uměj, ty knížky. Mazlí se s nimi jako s vlastními dětmi.

Globální svět si zvykl na levnou práci v Asii a teď idyla skončila. Všichni chtějí víc. Najednou nejsou čipy do automobilů, není ocel, není mouka, není skoro nic. A to, co je, je o sto a více procent dražší. Ostatně i Ondra chodí na nákupy a bydlí. Už podruhé za necelý půlrok dostal vyšší rozpis za bydlení a služby, vyšší zálohy za vodu a elektřinu. A to bydlí ve svém, koupili si byt do osobního vlastnictví hned, jak to bylo možné a brzy potom šli i do celkové rekonstrukce a zateplení domu. Týdenní nákupy v supermarketu a někdy nevěřil svým očím. Každou sobotu platil u pokladny víc. Raději neposlouchal ekonomické analýzy a odhady, jak to bude dál. Měl pořád dost, ale i tak cítil, že se něco láme. Že prostě bude hůř. Když viděl v prodejně jakýsi kilový bochník žitného chleba za sedmdesát devět devadesát, sáhl po obyčejném chlebu a dál na to nemyslel. Jíst se musí. Bydlet se musí. V zimě topit a celý rok prát. Zkusil zkrátit svoji půlhodinku v koupelně, ale moc to nešlo. Vyčistit si zuby, oholit se, osprchovat a navonět, to prostě musím! Nemůžu na jednání na ministerstvo v riflích a v pantoflích z plastu. Elektřina? Televizor nemusí hrát celý den, ale jinak? Vždyť už mám všude ty nejúspornější žárovky a nebudu doma dřepět potmě. Ani náhodou. A ty knížky přece všechny píšu na notebooku, dnes by si ode mne klasický rukopis na papíře nikdo nevzal. Kdo by to po mně přepisoval? Pan nakladatel mi řekl, že to po mně nikdo ani nekontroluje. Že se předpokládá jakási autorská zodpovědnost. Také si nic nebere za korektury.

„To bychom se zbláznili, všechno číst a opravovat, pane. Kdo by to dělal? My si přetáhneme vaši autorskou verzi, mrkneme na stránku tři, šestnáct a šestadvacet, aby tam nebyla jó hrubka, dáme tomu formát,

na jakém jsme se s vámi dohodli, přidáme obrázek na obálku a povinné údaje a jde to do tisku. Je to na vás, přečíst si každý nový kus textu a vychytat chyby. Ostatně vy to víte a opravujete. Jo, někdy mi přinesou ti noví Dumasové svoje knížky a na prvních třech stranách šestadvacet hrubek, jaké by školák neudělal. Tak to řeším rychle. Třeba se tím zbavím chudáka nového Hrabala, ale co mám dělat? Musí se naučit, co je třeba. A odevzdávat práci bez chyb, to je základ. Poprosím Dumase, aby se s tím popral a příště bez chyb, prosím. Víím, že člověk pečlivý a znalý ty chyby dělá také, z nepozornosti, z únavy, zavadí o klávesu vedle, někdo jej vyruší a on ztratí nit a zamotá se. Právě proto musí to, co dnes přidal, po sobě přečíst a opravit. A hrubé chyby by dělat neměl. To pardon. Prostě když chce krejčí prachy za nové šaty, musí je umět ušít. A když chce někdo napsat knížku, musí umět přinejmenším jazyk, ve kterém píše. London přes den dřel a po nocích psal. A navrch se učil anglicky, aby se to vůbec dalo číst. A stal se světovým autorem.“

„Já se snažím chyby nedělat. Je to jednodušší, než je pak najít a vychytat,“ řekl Ondřej. „Když vám nesu nový titul, je několikrát přečtený a opravený. A to, co říkáte, uložit jen to, co už je definitivní, to je fakt. Každý nový kus textu přečtu a zkontroluju. A než s tím jdu k vám, přečtu si pomalu celou knížku. I při tom posledním čtení se chyby najdou. Někdy mě při tom čtení napadne něco smáznout, nebo naopak odstavec připsat. Prostě přijde nápad. Ale právě při tomhle se člověk může zasekat. Prostě to chce dát bacha. Ten nový nápad musí být v každém případě lepší než původní. A čtenář nesmí poznat, že byl připsán o měsíc později.“

„Mně se váš styl líbí. Máte pasáže, plné napětí, máte tam i milování, hezké akční kousky, trochu si zařadíte filozofujete, nebo do příběhu vložíte takový hodně poetický kousek, vaše figury mluví jako lidi v tramvaji, nebo na fotbale. Vy asi dost posloucháte lidi kolem, že jo?“

„Jistě. Leoš Janáček to dělal také. Protože věděl, že každá řeč má melodii.“

„Kávu s mlékem, jako vždycky, že? A nesladit.“

„Přesně tak.“

„Vidíte, i to kafe chce své. Jo, pane. Inspiroval jsem se od vás, víte? A moje žena už chce kávu jenom ode mne. Já vám tu knížku vydám. Nižší náklad, není problém dotisknout, když bude zájem. Chápete. Nerad bych vás strkal do slevových akcí, nebo do antikvariátu. Nejpitomější jsou knížky, které nikdo nechce číst. Kniha vyjde podle smlouvy a s další nespíchejte. Zkuste se víc rozmáchnout. Zkuste napsat poctivých tři sta stran, nebo víc, prostě velký příběh. A ať je to bestseller, pane. Dejte mi exkluzivitu a já se postarám, aby se lidi o tu knihu prali. A bude to dobré pro mne i pro vás. Musíme si pomáhat. Vy mi napíšete kasovní trháč a já vás vytáhnu nahoru.“

Bestseller. Věděl někdy nějaký autor, že píše bestseller? Asi ne. Prostě psal, opravoval, přemýšlel a pak oslovil nějakého vydavatele. A bylo to ono. Bomba. A může na našem malém českém dvorku být někdo opravdu světový? Asi ano. Čapek, Vančura, Hrabal, i Haškova Švejka čte celý svět. Ale já jsem gay a neumím humor. Gay Švejka asi nenapíšu. Ale zkusím nespíchat a odevzdat to nejlepší. Poctivých tři sta stran, nebo malinko víc. Ale dnes ne. Dnes půjdu se psem do Šárky a budu se dívat, jak červen tahá zajíce letošňáky za uši. Jak se

stromy oblékly do svátečního a voní mízou a životem. Po třech vichřicích za poslední půlrok má každý semenáček obrovskou cenu. Pájův hřebíčkový zázrak na nohy proti klíšťatům, psovi za uši a do třísel a můžeme jít až do Nebušic, nebo ještě dál. Pršet má až zítra, takže na sebe žádné zbytečnosti.

Kousek za odbočkou cesty do Šárky směrem k potoku uviděl mladého kluka. Kluk cvičil na jednom z nástrojů outdoorové posilovny a dost se snažil. Ondřej jej chvíli pozoroval a pak si vybral šikmou lavici. Pověsil se na ni nohama a cvičil sedy lehy. Na zádech, na bříše, na zádech, na bříše, krátká pauza s poskoky na místě a znova. Nebyl žádný kulturista a ani to nechtěl. Chtěl jen slušně vypadat a vyrovnat nepoměr mezi tím, jak moc se chtěl hýbat a jak ve skutečnosti mohl. Když někdy proseděl celý den v redakci, nebo doma za psacím stolem, musel to prostě srovnat. O nic víc mu nešlo. Nechtěl ztloustnout. Myslel si, že na to má ještě spoustu času. A ve svých šestadvaceti letech jej opravdu měl. Ten druhý počkal, až se lavice uvolní a vystřídal Ondřeje. Makal jako stroj a přidával jednu sérii za druhou. Pak se běžel dolů k potoku opláchnout a zchladit. Vrátil se nahoru a pozoroval Ondřeje.

„Docela ti to jde,“ řekl.

„Musí, dost času v práci prosedím.“

„Já také dost sedím. Takže úplně stejný problém a stejné řešení. Mimo chodem, já jsem Vašek. Vašek Dolina. A ty?“

„Já jsem Ondra Horvát.“

„Pražák?“

„Teď už ano, ale narodil jsem se v Brně. Táta učil a tady dostal první místo. A maminka šla do Prahy s ním, samozřejmě.“

Vaškovi neušlo, že jej Ondra pozoruje.

„Ty jsi gay?“ zeptal se a čekal všelijaké výmluvy a lži.

„Jsem.“ A bylo to.

„Líbí se mi, že se nesnažíš to okecávat, abys nemusel přiznat pravdu.“

„Neříkám to takhle z voleje každému, ale ty nevypadáš na trubku.“

„Také trubka nejsem. Já jsem kluka ještě neměl, ale mohl bych to zkusit. Vlastně jsem neměl ani holku. Šlo to mimo mne. Jasně, někdy na střední škole byly pokusy, ale nevyšlo to. Domluvil jsem si rande a měl jsem neurčitý pocit, že dělám hloupost. Že se oblékám do šatů, které určitě nosit nechci.“

„Takže gay?“

„Jistý si nejsem. Můžeš mi s tím píchnout.“

„Hned? Já tyhle rychlovky nemusím. Jo, kdysi, hodně mladý, jsem si tím prošel a nic moc. Když jsem dostal v Praze byt, první myšlenka byla, hledat někoho na stálo. Záchodky a parky mi nic neříkají. Nevylučuji zázrak, jako že to vyjde a najdeš tam opravdovou lásku, ale daleko vyšší je pravděpodobnost, že si to uděláte někde za zdí a už se nepotkáte. Nebo narazíš na predátory a dostaneš nakládačku.“